

26. maj 2010

Talepapir til åbent samråd i SOU, alm. del den 27. maj 2010 – samrådsspørgsmål AÅ af 22. april 2010 fremsat af Line Barfod (EL) om privatisering af danske børnehaver.

Spørgsmål:

Ministeren bedes redegøre nærmere for sine overvejelser om at privatisere de danske børnehaver, herunder hvordan ministeren helt konkret mener, at børnene kan passes billigere af private virksomheder, der skal tjene et overskud på opgaven?

Svar:

Indledning

- Jeg er blevet bedt om at redegøre for mine overvejelser om at privatisere de danske børnehaver, og hvordan børn kan passes billigere af private virksomheder, der skal tjene et overskud på opgaven.
- Overordnet er konkurrence om offentlige opgaver et redskab til at sikre, at det offentlige får udført sine opgaver bedst til prisen. Konkurrence om de offentlige opgaver åbner op for nye leverandører og tilskynder til at løse opgaverne bedre, fx ved at anvende ny teknologi eller bedre arbejdsgange.
- I øjeblikket står vi i en situation, hvor krisen har svækket de offentlige finanser. Samtidig ved vi, at der bliver færre erhvervsaktive til at finansiere og levere de velfærdsydelser af høj kvalitet, som vi forventer.
- Derfor har vi et ansvar for at sikre, at vi anvender borgernes skattekrone så effektivt som muligt. Og vi skal

hele tiden tænke nyt i forhold til nye og bedre løsninger på den borgernære velfærd.

- I aftalen mellem regeringen og Dansk Folkeparti om genopretningen af dansk økonomi er der en række initiativer, der skal bidrage til at skabe nye og mere effektive løsninger i kommunerne.
- Det er bl.a. bedre organisering af de administrative opgaver, mere effektive kommunale indkøb, øget digitalisering og mindre bureaukrati. Det er også mere konkurrence om offentlige opgaver, som har en positiv effekt i forhold til at finde nye og bedre løsninger.
- Inden jeg kommer nærmere ind på mine overvejelser om konkurrence på det sociale område og særligt børnehaver, vil jeg gerne sige lidt om konkurrence om de offentlige opgaver og offentlig-privat samarbejde.
- Allerførst vil jeg dog gerne knytte et par bemærkninger til samrådsspørgsmålets brug af ordet ”privatisering”.
- Overordnet sondres der mellem privatisering og konkurrence om offentlige opgaver gennem udbud. Ved privatisering sælges et offentlig ejet selskab til en privat aktør, hvorefter både *udførelsen* og *ansvaret* for opgaven overdrages.

- Ved konkurrence udbydes en opgave, som både offentlige og private leverandører kan byde på. Hvis opgaven vindes af en privat leverandør, indgår den offentlige myndighed en kontrakt med den private leverandør, der herefter sørger for at *levere* opgaven i en given periode, mens *ansvaret* for opgaven stadig er placeret hos den offentlige myndighed.
- Den offentlige myndighed fastholder dermed forsyningsansvaret for opgaven over for borgerne. Desuden er der mulighed for løbende at justere opgavevaretagelsen og sikre, at nye og bedre løsninger kommer i spil.
- I forhold til socialområdet og daginstitutioner har vi de seneste 5 år åbnet op for private institutioner. Men i modsætning til privatisering af et offentligt ejet selskab er der ikke tale om, at det offentlige sælger daginstitutionerne til en privat aktør, som herefter overtager hele ansvaret.
- I stedet kan forældre, organisationer, virksomheder mv. åbne en privat institution, hvis tilbuddet lever op til de godkendelseskrav, der er fastsat i kommunen. Der gælder med andre ord en etableringsret for private institutioner.
- Forældre med behov for dagpasning kan efterfølgende søge om en plads i daginstitutionen på linje med en plads i de institutioner, der er tilknyttet den kommunale pladsanvisning.

- Dermed giver de private institutioner forældrene en ekstra mulighed for at finde en institution, der tilgodeser netop deres behov. Det giver øget mangfoldighed. Det giver også en vis konkurrence mellem institutionerne, da forældrene kan stemme med fødderne.
- Med frit valg får borgerne nemlig mulighed for at søge væk fra de tilbud, som ikke passer til deres ønsker og behov. Det kan være med til at tilskynde institutionerne til at sikre en god kvalitet, der er i overensstemmelse med forældrenes ønsker.
- Regeringen tillægger det frie valg stor værdi. Det fremgår derfor af dagtilbudsloven, at familierne så vidt muligt skal gives fleksibilitet i løsningerne samt mulighed for at vælge mellem forskellige tilbud.
- Med det frie valg på dagtilbudsområdet har forældre derfor både mulighed for at vælge mellem offentlige og private tilbud, mellem dagtilbud og tilskud til privat pasning, men også i forhold til tilbud med forskelligt indhold som fx pædagogiske metoder, idegrundlag m.v.
- Mens forældrenes frie valg er veletableret, er der langt færre erfaringer med, at kommunerne skaber konkurrence om dagtilbuddene gennem offentlige udbud. Netop min holdning til konkurrence og offentlig-privat samarbejde vil jeg gerne uddybe i det følgende.

Generelt om offentlig konkurrence

- Som jeg har nævnt, udgør konkurrence og offentlig-privat samarbejde et vigtigt redskab til at sikre, at vi udnytter de offentlige ressourcer så effektivt som muligt.
- Udbudsrådet har netop kortlagt erfaringerne med konkurrence i Danmark. Kortlægningen viser, at langt hovedparten af de undersøgte cases har givet en besparelse til den offentlige myndighed.
- Disse eksempler bekræfter mig i, at konkurrence kan skabe økonomiske gevinster for kommunerne, fordi private *såvel som* offentlige leverandører på grund af konkurrencen leverer mere effektive løsninger.
- For regeringen er det afgørende, *at* der bliver skabt konkurrence om opgaven. Det er ikke afgørende, *hvem* der leverer den pågældende ydelse. Det skal selvfølgelig være den, der er bedst og billigst til at løse opgaven.
- Jeg ved, at det kan være en krævende proces at skabe konkurrence om en offentlig opgave – især den første gang man gennemfører et udbud. Analyser viser, at både offentlige myndigheder og private leverandører ofte finder, at det er en krævende og ganske svær proces at udbyde opgaver.

- Derfor vil vi i den kommende strategi for offentlig-privat samarbejde tage udfordringen op ved at forenkle reglerne og rammerne for udbud og offentlig-privat samarbejde.
- Regeringen har desuden sammen med Dansk Folkeparti, Socialdemokraterne og Det Radikale Venstre indgået aftale om at afsætte 30 mio. kr. af globaliseringsmidlerne over de næste tre år til at styrke offentlig-privat samarbejde.
- For at gøre det nemmere at gennemføre et offentlig-privat samarbejde skal Udbudsportalen fx i de kommende år udvikle konkrete vejledninger og redskaber, som kan hjælpe både private og offentlige leverandører.
- Desuden har regeringens Udbudsråd besluttet at sætte fokus på effekterne af konkurrence på netop børne- og ungdomsområdet, primært baseret på svenske erfaringer. Jeg ser frem til resultatet af denne undersøgelse, som vil give et bedre grundlag for at diskutere dagens emne.

Erhvervspotentiale i velfærdsteknologi

- Samtidig skal vi huske på det betydelige erhvervspotentiale, der er i offentlig-privat samarbejde om at levere specielt velfærdsservice til borgerne.
- Vi har i dag opbygget både stor viden og vigtige kompetencer i det offentlige, som vi kan bruge til at skabe nye

erhvervsmuligheder. Det kan føre til nye arbejdspladser i Danmark.

- Særligt på velfærdsområdet mener jeg, at det muligt for Danmark at være foregangsland for udviklingen af velfærdsteknologier. Det kan ske gennem samarbejde på tværs af sektorer, så offentlige og private sammen udvikler nye løsninger. Løsninger, der dels kan anvendes til at forbedre kvaliteten i borgernære velfærdsydelser, dels kan danne grundlag for eksport til udlandet.

Daginstitutionsområdet

- Hvis vi nu vender blikket mod dagtilbudsområdet, er det ikke et nyt fænomen, at private leverandører passer og tager vare på børn.
- Der findes i dag omkring 1.000 selvejende daginstitutioner, 130 private puljeordninger og knap 150 privatinstitutioner. Til sammenligning er der ca. 3.300 kommunale daginstitutioner.
- I 2009 blev godt 190.000 børn i alderen 0-6 år passet i en kommunalt ejet daginstitution. De tilsvarende tal for de selvejende institutioner er knap 50.000, mens det er omkring 4.000 for privatinstitutioner og 3.300 for private puljeordninger. I alt bliver altså ca. 30 pct. af børnene passet i tilbud drevet af private leverandører.

- Der har været private leverandører på markedet i mange årtier. Oprindeligt var det primært selvejende daginstitutioner og private puljeordninger. De blev etableret på baggrund af en aftale med kommunalbestyrelsen i den enkelte kommune.
- Derudover har regeringen i løbet af de sidste ti år gjort en stor indsats for at udvide forældrenes frie valg på dagtilbudsområdet. Vi mener nemlig, at det er vigtigt med en mangfoldighed af forskellige tilbud, som familierne kan vælge imellem. Tilbud som bidrager til at skabe fleksibilitet, så vi på bedst mulig måde understøtter sammenhængen mellem familie- og arbejdsliv.
- For moderne forældre vil naturligvis både have plads til familien og jobbet – og derfor skal vi som samfund bidrage til at skabe nogle gode rammer for familierne.
- Flexibilitet og valgmuligheder for forældrene ligger altså regeringen meget på sinde.
- Private leverandører har haft mulighed for at etablere og drive privatinstitutioner med mulighed for at tjene et overskud siden 2005. At være privat leverandør kræver en godkendelse fra kommunalbestyrelsen. Det kræver dermed – naturligvis – at man skal leve op til centralt og lokalt fastsatte krav til dagtilbud. Omvendt gælder, at

kommunalbestyrelsen *skal* godkende en privatinstitution, hvis den lever op til godkendelseskriterierne.

- Vi har gjort meget for at sikre forældrene fleksibilitet og valgmuligheder. Men vi skal videre – og her mener jeg, at flere private institutioner er en vigtig brik.
- Når det er vigtigt for regeringen at lade private leverandører komme ind på dagtilbudsområdet, så skyldes det først og fremmest, at dagtilbudsområdet skal afspejle den mangfoldighed, som findes i det danske samfund i dag.
- Mangfoldighed vil i denne sammenhæng sige, at forældre skal have en bred vifte af tilbud at vælge imellem, når de skal finde en dagtilbudsplads til deres barn.
- Forældrene skal også have mulighed for at vælge mellem dagtilbud med forskelligt indhold. Det kan for eksempel være institutioner med særlige pædagogiske metoder eller institutioner, som har et særligt værdigrundlag.
- For regeringen handler det frie valg altså grundlæggende om at give forældrene fleksibilitet og valgmuligheder og ikke om, hvor *mange* institutioner, der er kommunale, selvejende eller private.
- Men vi mener samtidig, at private leverandører på dagtilbudsområdet er afgørende for, at vi kan opretholde mang-

foldigheden og det frie valg – og derigennem skabe fleksibilitet og valgmuligheder for forældrene.

Hvordan børn kan passes billigere?

- Det frie valg skaber dermed en form for konkurrence mellem de forskellige tilbud til børnepasning, hvor forældrene har mulighed for at vælge mellem forskellige løsninger.
- Det tilskynder som sagt institutionerne til at tilbyde de løsninger, forældrene efterspørger. Det frie valg i sig selv gør ikke, at ”børnene kan passes billigere” af private leverandører.
- Hvad gør så, kan man spørge? Det vil jeg gerne svare på. Her skal vi tilbage til det, jeg indledte med, om fordelene ved at udbyde de offentlige opgaver.
- Når jeg finder det relevant at tale om konkurrence på børne- og ungeområdet, er det ikke fordi der skal ske forringelser i forhold til normering eller åbningstider i den enkelte daginstitution eller arbejdsvilkårene for den enkelte medarbejder. Nej, det er relevant, fordi det fører til nye løsninger, der kan skabe effektivitet og innovation i den måde, vi løser opgaverne på.
- Kan det lade sig gøre? Ja, det kan det faktisk. Vi har fx set et eksempel med at opføre og drive en ny børnehave i

den tidligere Græsted-Gilleleje Kommune, hvor projektet bl.a. har været karakteriseret af en stor grad af brugerinddragelse.

- Et andet eksempel er en skole i Vildbjerg i Herning Kommune. Skolen er opført som et offentlig-privat partnerskab, der sammentænker etablering, vedligeholdelse og drift. Herning Kommune forventer at spare 7-12 pct. i forhold til at bygge og drive skolen på traditionel vis. Besparelserne kommer især fra vedligehold, rengøring og energiforbruget. Der er fx valgt lidt dyrere materialetyper, som er mere holdbare og energirigtige.
- Desuden ser vi i øjeblikket, at man i Hørning i Skanderborg Kommune er ved at opføre en ny institution gennem et offentlig-privat partnerskab. Her bygger en privat byggherre institutionen, hvorefter kommunen lejer sig ind i de nye bygninger. Der har været stor interesse for projektet blandt private leverandører, og det bliver spændende at følge resultatet af projektet.
- Det er muligt at spare ressourcer på socialområdet gennem konkurrence. Udbudsrådets effektanalyse af konkurrenceudsættelse af pleje- og omsorgsopgaver i kommunerne viser, at der kan realiseres besparelser på op til 20 pct. ved at skabe konkurrence om den borgernære pleje. Og det er vel at mærke uden at gå på kompromis med bruger- og medarbejdertilfredshed.

- Dermed kan man se, at kerneydelser i vores velfærdssystem kan løses privat – til alles tilfredshed. Disse erfaringer mener jeg, man kan og bør overføre til børneområdet.

Afslutning

- Lad mig afslutningsvis opsummere fire ting.
- For det første vil regeringen fortsætte indsatsen for at sikre forældrenes frie valg på dagtilbudsområdet, fordi det skaber fleksibilitet og en mangfoldighed af forskellige tilbud, som familierne kan vælge imellem.
- For det andet er konkurrence om offentlige opgaver et godt redskab i en tid, hvor krisen har svækket de offentlige finanser, fordi det bidrager til at skabe effektiviseringer, billigere løsninger og innovation i opgavevaretagelsen.
- For det tredje er det afgørende for regeringen, *at* der bliver skabt konkurrence om opgaven, og ikke *hvem* der leverer den ydelsen – det må være den, der kan levere det bedst og billigst.
- Og for det fjerde mener jeg, at vi skal være åbne over for de muligheder, som offentlig-privat samarbejde kan give i form af både bedre og billigere service.